

Amateurtuindersvereniging de Pioniers

Bezoekadres:

Köglaan 30, 3571 PZ Utrecht
secretaris@depioniers.nl
www.depioniers.nl

Postadres:

Postbus 13017, 3507 LA Utrecht

Redactie: Evelien Pullens

Layout: Evarien Tuitert

In dit nummer

<i>Van het bestuur</i>	2
<i>Beheerplan; Jouw stukje groen in een groter perspectief</i>	2
<i>Interview met Jos Berkers</i>	3
<i>Buurman weet alles</i>	4
<i>Tip van de maand</i>	4
<i>Podcast over tuinieren bij de Pioniers</i>	5
<i>Oud en jong</i>	6
<i>Gefrituurde bloemen</i>	6
<i>Woelmuisje</i>	7

FOTO'S: ALEX PREUSSER EN DAVID CLODE, UNSPLASH

KOM JE OOK?

Agenda

Afscheid Odensehuis

Donderdag 17 augustus

Takkenhoop

28 en 29 oktober

Van de redactie

Hallo vogels. De parkieten scheren schreeuwend van boom naar boom. Er hipt een merel door het gras. Een koolmeesje in de bamboe. Waar hebben de vogels het over?

Bespreken ze statutaire regels met elkaar, net als wij bij de ALV. Beschouwen ze ons tuinenpark ook als hun eigen stukje grond, net als wij. Hebben ze het over het beheer?

Wat doe jij, en waarom niet?

Wat gebeurt er toch veel achter de schermen, dingen die wij niet weten of zien. Bij de vogels misschien, maar zeker bij de mensen.

Wat doet het bestuur toch veel, wat is het een klus om ons park te beheren. En niet alleen het bestuur. Ik las het beheerplan. Wat een verrassing. Leuk om te lezen. Ik sprak

met Jos Berkers, die de digitale omgeving beheert. Door alle gesprekken kwam mijn eigen tuinparadijsje in een groter perspectief te staan.

Verder in deze nieuwsbrief de uitnodiging om je te laten horen in een podcast, iets over water geven, vissen en zaden verzamelen, een zelig woelmuisje en afscheid nemen van je tuin.

Evelien Pullens

Van het bestuur

Zomer!

Nadat we de op twee na natste lente sinds 1906 hebben beleefd, waarin alles met een groeisput de grond uit knalde, volgde het record van de heetste juni ooit. Met als gevolg dat iedereen met gieters of pompen in de weer was.

Naast het harde werken in de tuin, hadden we als bestuur veel aandacht voor binnen en buiten de vereniging. Zo waren er in juni 2 ALV's, waarin er een goede sfeer hing en de leden constructief met elkaar in discussie zijn gegaan. Tijdens deze ALV's hebben we

leuke presentaties gekregen van Paul van Kan over het Beheerplan, De Speeltuincommissie (ja: de speeltuin is weer open!) en de Schouwcommissie (naar eigen zeggen: "de leukste commissie binnen de Pioniers"). Wat hebben we toch een betrokken en enthousiaste vereniging. Wil je ook je betrokkenheid tonen? Geef je dan op voor een van de commissies of kom eens praten met het bestuur. Vele handen maken licht(er) werk.

Daarnaast waren er overleggen buiten de

Pioniers: met de AVVN (Algemene Vereniging Volkstuinen Nederland), de OVU (Overleg Volkstuinen Utrecht) en een nieuw initiatief: De Griftstroom.

Helaas heeft Odense aangegeven terug te gaan naar hun oorspronkelijke gebouw, dat geheel naar hun wens is opgeknapt. We zullen ze missen en zij - ondanks hun mooie nieuwe stekje - ons ook, gaven ze aan.

Caroline Provily, voorzitter

Jouw stukje groen in een groter perspectief

Het Beheerplan van ons tuinenpark

Voor de vorige nieuwsbrief interviewde ik Paul van Kan. Hij vertelde dat hij hard heeft gewerkt aan het nieuwe beheerplan. Ik zag er tegenop om het in te kijken. 'Wat een boel bladzijdes. Moet ik dat doorlezen?' Ik begon met lichte tegenzin. Maar wat een verrassing. Ik vond het veel interessanter dan ik van tevoren had verwacht.

Beheren is keuzes maken. Maar hoe doe je dat? Waarom zou je willen beheren en waar richt je je dan op?

Iedere plek heeft een verhaal. Tuinenpark De Pioniers heeft een verhaal en daarbinnen weer elk beheervak, elke boom, elke plek. De kunst is dit verhaal te leren kennen. Wat kun je bewaren, wat moet je vervangen of wat moet geheel veranderd worden? Het verhaal doorvertellen, een hoofdstuk toevoegen. Kwaliteit versterken maar op zijn minst behouden; daarover gaat beheer. (PvK)

Het verhaal van een plek, het verhaal van een boom, het verhaal van een bloem. Zo heeft iedere tuin een verhaal; de mensen die er gewoond hebben, het huisje wat er ooit gebouwd is en de planten die er neergezet zijn of binnen gewaaid. Paul vertelt in het beheerplan het verhaal van ons Tuinenpark, het stuk grond waar we zo blij mee zijn en waar we met onze handen in de bodem wroeten. Waarom zou je het beheerplan lezen? Het geeft je micro en macro zicht op je tuin en de groene omgeving daarvan zoals de houtsingel.

In het beheerplan komt jouw eigen stukje groen opeens in een groter perspectief te staan in ruimte en tijd.

Hoe gebruik je het beheerplan?

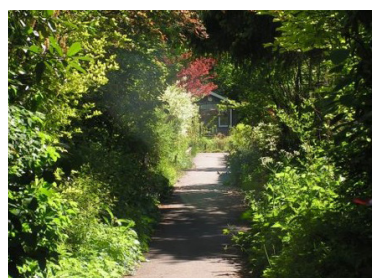
Je kunt gemakkelijk een deelgebied (beheervak) opzoeken. Wil je iets weten over de sloot, de voedselbosrand of over de boomsingel? Je vindt de historie en aanbevelingen voor onderhoud. In de bijlagen vind je veel leerzame en handige informatie over beheer en alles wat daar mee verband houdt.

Paul heeft ons tuinenpark zo beschreven:

In eerste instantie als een park dat verbindingen versterkt, in meerdere opzichten: verbinding met de aarde, met elkaar en met onszelf. Een park waarin mens, natuur en verschijningsvorm in evenwicht zijn. En een park dat openheid uitstraalt en welkom heet.

Evelien Pullens

[HIER KUN JE HET NIEUWE BEHEERPLAN VAN ATV DE PIONIERS LEZEN EN/OF DOWNLOADEN.](#)

Lievelingsplant:

De hop. "Dat het ruikt. Bier maak ik er niet van, maar ik heb het wel gedroogd. Het heeft een rustgevende werking. Je kunt het onder je kussen leggen als je gaat slapen, maar dat werkt bij mij niet," vertelt Jos. "Naast de hop vind ik ook de Jasmijn heel lekker ruiken en de Trompetbloem heel mooi. De andere planten en bloemen zijn het terrein van Froukelien. Daar zorgt zij voor."

Interview met Jos Berkers, tuin 84

Het is fijn 's nachts aan een website te werken

In 2007 betrokken Jos en Froukelien tuin 45, helemaal achterin. Dat beviel uiteindelijk niet omdat ze te veel last hadden van de geluiden van het hostel. Jos vond daar geen rust. Ze verhuisden naar tuin 84 bij de bijenstal. Er moest veel gebeuren. Jos en Froukelien hebben het bestaande huisje gesloopt en een heel nieuw huis gebouwd. Jos had gedacht dat zij het allemaal goed hadden gepland en berekend, maar er waren toch een hoop tegenvallers bij het bouwen. Jos en Froukelien hebben keihard gewerkt! Afgelopen jaar heeft Jos het keukentje

"Ik houd van klussen en dingen uitvogelen. En nu ik met pensioen ben, heb ik er ook echt tijd voor."

ingebouwd en nu is het eindelijk, na 10 jaar, helemaal klaar. Ze kunnen de vruchten plukken van een zelfontworpen huisje en tuin. "Ik houd van klussen en dingen uitvogelen. En nu ik met pensioen ben, heb ik er ook echt tijd voor."

Jos werkte in de ICT en die expertise zet hij ook in voor de Pioniers. "Ik heb een slaapritmestoornis," vertelt Jos. "Dat heeft wellicht wel voordelen voor de Pioniers. Als ik lange nachten wakker ben, vind ik het fijn iets te doen. Vooral in de winter. Websites bouwen en andere ICT-dingen uitzoeken is dan ideaal!"

Achter de schermen doet Jos erg veel voor onze vereniging. "Ik vind het fijn dat ik eens mag vertellen wat ik allemaal doe, want mensen hebben dat over het algemeen niet zo in de gaten en denken soms ook dat het niet zo belangrijk is," vertelt Jos. "Ik vind het een uitdaging om op een plek als deze, waar de focus op planten en gezelligheid ligt,

mensen toch geïnteresseerd te krijgen in de digitale wereld."

Hebben jullie hier wel aan gedacht?

Toen Jos bij de Pioniers kwam, begon hij meteen met het maken van een website, samen met de anderen van de communicatiecommissie. Inmiddels staat de 3e versie online. Maar omdat het huidige systeem stopt, moet hij noodgedwongen een nieuwe site maken in een nieuw systeem, de vierde versie. Hij is nu de mogelijkheden aan het onderzoeken. "Ik ga er niet meer zoveel tijd in steken als toen," zegt Jos. "Het moet simpel gaan en ook overdraagbaar zijn voor het geval iemand anders het beheer over gaat nemen op den duur." Jos is blij dat het huidige bestuur het belang en de handigheid van een goed digitale omgeving ondersteunt. "Vroeger had ik nog wel eens de neiging om mensen mee te willen trekken en te overtuigen. 'Jongens, dit is heel leuk hoor!' Maar dat doe ik niet meer. Mijn werk moet gedragen worden door de vereniging. Ik heb ook geleerd het bestuur meer mee te nemen – dat werkt – ik vertel wat ik gedaan heb en stel regelmatig vragen. 'Hebben jullie hier wel aan gedacht?'"

Jos is trots

De afgelopen 1½ jaar heeft Jos intensief samengewerkt met het bestuur. Waarom? Lang geleden kon een ledenadministratie nog in een dik schrift geschreven worden, 10 jaar geleden maakten we een Excel-sheet. Nu heb je een digitale omgeving nodig die voldoet aan AVG-eisen (goede privacy waarborg) en aan het gemak en de snelheid van de huidige tijd. Het heeft Jos, Judith en Annemiek enorm veel tijd gekost om een nieuw e-book systeem op te zetten, waar zowel de ledenadministratie en de financiën in ondergebracht zijn. Dit systeem wordt ook

gebruikt door de AVVN en De Driehoek. Dat is handig, je kunt elkaar helpen als het nodig is. "Ik vind het leuk dat Annemiek ook uit de ICT komt. Zij begrijpt wat ik doe," zegt Jos.

PioWorkSpace

Het volgende grote digitale project was de PioWorkSpace, een veilige omgeving waar alle mail, documenten en foto's van de Pioniers bereikbaar zijn voor mensen die toegang hebben. "Ik ben er trots op dat Ludy en ik het voor elkaar gekregen hebben om dit professionele systeem gratis te mogen inzetten voor De Pioniers. Dit omdat we een Non Profit organisatie zijn!"

"De PioWorkSpace is relatief gemakkelijk en kent heel veel mogelijkheden."

De PioWorkSpace is een digitale samenwerking-omgeving waar documenten van de Pioniers veilig opgeslagen en gedeeld kunnen worden. Ieder bestuurslid heeft een account en een wachtwoord waarmee ze toegang kunnen krijgen. "Ik heb wel eerst een training moeten geven in het maken van veilige wachtwoorden," vertelt Jos. "Het gaat om een andere mindset als je gaat werken in een digitale omgeving. Het moet wel veilig. Daar probeer ik iedereen bewust van te maken." Onlangs heeft ook de schouwcommissie een account gekregen en een gemeenschappelijke map voor hun documenten. "Dat was een mijlpaal. Het oude systeem kon eindelijk weg. De PioWorkSpace is relatief gemakkelijk en kent heel veel mogelijkheden."

Binnenkort gaat Jos ook voor de jubileumcommissie een account aanmaken om hun digitaal materiaal zoals de oude foto's en documenten goed op te slaan. Zij krijgen dan ook een eigen e-mailadres in de PioWorkSpace.

Buurman weet alles

Hallo Buurman

U bent vast een paar weken op vakantie deze zomer. Ik kan gerust de planten water geven op uw tuin. Moet er nog meer gebeuren?

Dank u wel buurvrouw

Heel fijn dat u water wil geven en het zou ook geweldig zijn als u zaden zou willen verzamelen van de uitgebloeide planten. Als de zaden rijp zijn, moet u ze eerst goed laten drogen. Daarna moet u ze in de afsluitbare potten doen, die ik zal klaarzetten. Ik heb ook nog een aantal zuurvrije zakjes. Dat is zoals de zaden vroeger bewaard werden. Vergeet niet erop te zetten welke zaden er in zitten ;-). Anders raak ik in de war.

Ga ik doen buurman

Ik hoop dat ik zelf niet in de war raak – U heeft zoveel planten. Ik denk dat ik zelf ook van die potjes ga maken om zaden in te verzamelen. Goed idee. Door het droge weer zijn bij mij nu al veel bloemen uitgebloeid. Kan ik er al aan beginnen?

Let op buurvrouw,

Het zit zo: Veel zomerbloeiende planten bloeien beter en langer door wanneer je de uitgebloeide bloemen regelmatig weghaalt. U hebt bijvoorbeeld een eenjarige Lathyrus. Hoe meer je van Lathyrus plukt, des te langer bloeit hij. Je voorkomt namelijk zaadvorming waar de planten anders al hun energie aan gaan besteden. Maar je kunt er na een tijdje natuurlijk voor kiezen om de uitgebloeide bloemen te laten staan, zodat ze zaden kunnen aanmaken. En die kunt u drogen en de potjes doen.

Tip van de maand: **Het beste gieter-regime**

Je zelfopgekweekte plantenkindertjes wil je uiteraard niet laten verdrogen. Elke dag water geven tot ze goed aan de groei zijn is dan wel het beste als het warm en droog weer is.

Maak rondom grotere planten zoals pompoen of courgette een dijkje van de grond of zet een plastic bloempot zonder bodem als rand om de plant. Het water zal dan niet te snel weglopen maar rondom de plant de grond in trekken. Ook mulchen met stro, blaadjes, waterplanten of beter nog... een combinatie hiervan, kan je helpen.

In de vijver zie je nu veel draadalg. Dit zit vol stikstof en andere mineralen. Dit kan je ook gebruiken als mulch (een dunne laag!).

Zodra de lange wieren drogen vormen ze een dakje op de aarde rondom je plant. De aarde droogt veel minder snel uit en de mineralen zullen langzaam in de aarde worden opgenomen. Het zal de plantengroei bevorderen.

Om dieper gelegen wortels te bereiken van reeds bestaande vaste planten is elke dag een beetje water niet voldoende. Eén tot twee keer per week veel water geven is veel doeltreffender. Beter dus een uur per week, dan dagelijks heel kort. En als tijdstip is het aan te raden om tuinplanten 's avonds water te geven. Overdag verdampt het water snel en is er kans op bladverbranding als waterdruppels op de bladeren verdampen.

Podcast over tuinieren bij De Pioniers

Vertel je verhaal of deel je tips

Ik ben Ditty Eimers, enthousiast volkstuinder. Sinds zes jaar heb ik een tuin bij de Pioniers. Daarnaast ben ik journalist en altijd op zoek naar mooie verhalen. Vanaf deze zomer ga ik een podcast-serie maken over tuinieren bij De Pioniers.

Een podcast is een soort radioprogramma, maar dan beschikbaar gemaakt via internet. Podcasts worden meestal gemaakt voor een (veel) kleiner publiek dan radioprogramma's. Ze gaan vaak over onderwerpen dichtbij huis. En je luistert wanneer het j ou uitkomt, in dit geval bijvoorbeeld via de website van De Pioniers.

Waarom een podcast over en voor De Pioniers? Nou, omdat ik ervan overtuigd ben dat veel Pioniers mooie, leerzame en leuke verhalen te vertellen hebben. Verhalen waar we als collega volkstuinders iets van kunnen opsteken. Verhalen die ons inspireren of bemoedigen. Over hoe je de grootste aardbeien-oogst krijgt, bijzondere tomatenrassen kweekt, egels lokt of slakken te lijf gaat. Hoe je een bijenburcht bouwt of een mini-vijver hebt aangelegd. Wat de doorslag gaf, waardoor het na lang experimenteren toch lukte om goede compost te maken. Wat je doet om je kinderen ook enthousiast te maken voor tuinieren. Hoe je de slootkant van je tuin zo hebt ingericht dat je er minimaal onderhoud aan hebt.

Maar ook: hoe het tuinieren bij De Pioniers anno 2023 verschilt met dertig jaar geleden. Of en hoe je als nieuweling je plek hebt gevonden. Waar je het meest van geniet op ons tuinencomplex. Of waar je je juist aan ergert. Welke bijzondere vogels, insecten en bomen op ons park te zien zijn. En, als het kan, ook verhalen over mislukkingen of 'leermomenten'. Want iedere volkstuinder weet, dat lang niet alle plannen die je in een enthousiaste bui hebt bedacht, uiteindelijk slagen. Hoe houd je dan toch de moed erin? Wat was je grootste blunder? Wat heb je daarvan geleerd? Hoe zorg jij dat je enigszins relaxed blijft tuinieren, ook al heb je steeds toch weer te weinig tijd om oprukkende heermoes, Amerikaanse zegge of Japanse duizendknoop uit je tuin te weren? En o ja, hoe werk jij een oogst van tien kilo courgettes op een smakelijke manier weg?

Ditty Eimers

Vind je het leuk om jouw verhaal te vertellen? Mail mij dan: info@dittyeimers.nl Of bel 06-15518899. Gewoon even langslopen - in het weekend - kan ook, bij tuin 125, schuin tegenover de speeltuin

Oud en jong op de tuin

Opgroeien bij de Pioniers

Henk Karg is als kind opgegroeid bij de Pioniers. Ik heb een gesprek met hem, hij vertelt over zijn jeugd op tuin 114. Henk was veel aan de slootkant te vinden omdat de onderwaterwereld hem fascineerde. Hij wilde weten wat er allemaal leefde in het water. Henk maakte zelf visnetjes van vitrage en een stok. "Vroeger zwom er veel meer. Stelkelbaarsjes zie je niet meer. Karper en Ruisvoorn ook niet." Henk vertelt dat er viswedstrijden werden georganiseerd aan de achterkant langs het kanaal.

Als ik met Henk over het terrein wandel, komen we Djenie tegen. Zij kent Henk nog wel van vroeger. Ook zij groeide als kind op bij De Pioniers. "Karg, de vader van Henk, was zo'n aardige man, altijd een sigaartje," vertelde ze. "Ze hadden een papegaai in hun huisje, die hadden ze nog uit Suriname meegenomen." En ja, dan komt het gesprek op de optochten, waarbij alle kinderen verkleed waren en de grote Sinterklaasfeesten, georganiseerd door tante Mien. Henk Karg is bioloog geworden, nog steeds is hij geïnteresseerd in het water. We zullen hem na de zomer uitnodigen om iets te vertellen over de sloten toen en nu.

Oud worden bij de Pioniers

Joop en Ineke van Ree hebben bijna 40 jaar een tuin gehad op de hoek van het voorplein, een centrale positie. Ze waren er vaak en hadden altijd tijd voor een praatje en of een goed advies. Joop is

opgegroeid tussen de boeren, daarom weet hij heel veel. Ineke is een bakkersdochter, daarom is ze onvermoeibaar met bakken en inmaken. "Wij hebben helaas pech gehad in ons leven," zegt Ineke. Daarmee doelt ze op hun gezondheid. "Maar we laten ons niet kisten, wij bekijken het leven van de positieve kant."

Als ze wat ouder worden en het bukken niet meer zo goed gaat, ondersteunt de vereniging hen met het maken van hoge plantenbakken. Daar zijn honderden aardbeien in gekweekt. Op een gegeven moment ging het echt niet meer, ze hebben hun tuin moeten verkopen en wonen nu in een verzorgingshuis. Ik ging er langs met een bos pioniersbloemen, gedeeltelijk uit hun eigen tuin.

"Het doet me zeer in het hart dat de tuin nu zo verwaarloost," vertelt Joop me. "Zeker omdat wij altijd heel precies waren. Dat precieze, dat mis ik trouwens wel tegenwoordig op de tuin. Het is allemaal heel anders geworden. Mensen hoeven er niet meer van te leven. Vroeger hadden ze winteraardappelen, om de winter door te komen. Dat heeft niemand meer." Ook Ineke denkt met weemoed terug aan de tuin. "De tuin hield ons op de been. Lig je op bed, dan ga je aan de tuin denken, wat je daar allemaal wil doen. Nog steeds. Stilzitten zit niet in ons."

Gefrituurde bloemen

Ik vind het een delicatessie om de courgette- of pompoenbloemen te frituren. Gebruik de mannelijke bloemen voor dit recept, dan kunnen de vrouwelijke bloemen zich ontwikkelen tot een vrucht.

Nodig:

- Bloemen van courgette of pompoen
- Tarwebloem (evt. met wat maïzena voor het knapperige)
- Bier of bruiswater
- Mespuntje zout
- Zonnebloemolie
- Voor de vulling: feta met citroen

Bereiding:

Maak beslag van meel met bier of bruiswater en een mespuntje zout. Het moet vrij dik en plakkerig zijn. Haal voorzichtig de stampers uit de bloemen, bijvoorbeeld met een klein schaartje. Doe dan de vulling in de bloemen en vouw ze dicht. Haal ze door het beslag. Verhit de olie in een wok tot ongeveer 180°C. Als de olie heet genoeg is, kun je de bloemen kort frituren en uit laten lekken op keukenpapier.

Woelmuisje

Eens zag ik een woelmuisje sterven. Het kwam door de grasmachine. 't Gebeurde in een flits. Zij leefde nog en ik hoopte, hoopte zo dat het mee zou vallen. Zij draaide rare rondjes in m'n handen – zou een pootje gebroken zijn of misschien alleen maar gekneusd....? Zij hoestte wat bloed, maar dat wilde ik eigenlijk niet weten. Zij was niet groter dan de helft van mijn middelvinger, met een lichtbruin vachtje, wit buikje, piepkleine kraal oogjes, oortjes die nauwelijks te zien zijn, en een staartje ter grootte van een nagel. En dan die pootjes en die tanden en dat bekje, zo schattig klein allemaal... Een prachtig beestje.

Zij likte het zout van m'n handen en ik hoopte dat zij daardoor misschien zou opknappen. En inderdaad, zij werd wat levendiger. Ik ging erbij zitten, in het gras. Twee andere muisjes lieten zich toen ook zien. Eentje knakte de

steel van de klaver; de ander beet wat grassprietten doormidden. Er werd een hapje uit het blad van de goudsbloem genomen, maar wat raar, ik zag ze eigenlijk nauwelijks eten. 't Was meer een snuffelen en doorbijten. Om een paadje of doorgang te maken waarschijnlijk.

Het leek wel een sprookje, die drie piepkleine woelmuisjes zo bezig te zien. Maar 'de mijne' was toch anders dan die andere twee die zich, vreemd genoeg, helemaal niet om haar bekommerden.

Een tijdje later zag ik haar toch wel een beetje vreemd bezig en ik kreeg het vermoeden dat zij misschien blind was. En er kwam een vlieg op haar en dat vond ik geen goed teken.

In een doosje doen en verzorgen? Maar hoe verzorg je een doodziek piepklein muisje? Langzaam drong het droevige besef tot me

door dat zij het niet zou redden. Het was ook zo'n tegenstelling met die andere twee, die vrolijk rondscharrelden en waarvan er één een keer over m'n hand liep en zich tegen m'n voet aanleide. De ander kroop even onder de grasmaaier, gluurde tussen de ijzeren messen door en kwam er na een poosje weer vrolijk huppelend onder vandaan. Ach.

Ik moest m'n spullen gaan pakken, want ik was al een uur te laat voor m'n afspraak. Het muisje lag in het gras en bewoog nog. Om haar te beschermen legde ik een paar verse bladeren boven op de nog hoge grassprietten, als afdakje tegen de vliegen en de zon. Niet veel later, toen ik ging vertrekken, zag ik dat zij dood was.

Ik weet nu hoe mooi en klein en verfijnd ze zijn, de woelmuisjes. Nu vind ik het niet erg meer dat op die plek de dille, cosmea en blauwe winde zijn verdwenen – hoewel..., een beetje erg misschien, maar het is in ieder geval veel beter te verdragen.

De volgende dag heb ik haar begraven. Ze kreeg een kleurig grafboekje van de bloemen van het bijenkorfje, de adderwortel, koe-koeksbloem, het witte ruige klokje, de eerste dieprode spiraea, de laatste eendagsbloem en tot slot die van het penningkruid. Het duurde niet lang of één van haar zusjes of broertjes kwam er al van snoepen.

Naschrift 1:

Later dacht ik nog (n.a.v. dit voorval) dat ik gewoon heel stil op een bepaalde plek in het ongeknipte gras hoefde te gaan zitten, om iets prachtigs te zien. Maar helaas, ik heb ze nooit meer zo vrij zien bewegen, de muisjes. Ik denk daarom dat het jonkies waren – jonge dieren zijn doorgaans nieuwsgieriger, vrijer en minder bang, minder voorzichtig ook, dan volwassen exemplaren.

Naschrift 2:

De gebeurtenis speelde zich al een tijd geleden af. Tijdgebrek maakte dat ik deze keer een 'oud' stukje gebruikte. Inmiddels heb ik wel geleerd in een situatie waarbij een dier ernstig verwond en niet meer te redden is, een zware steen te pakken en de kop in te slaan om het uit haar of zijn lijden te verlossen. Bij het woelmuisje kon ik dat nog niet.

Judith Schuil